

Література:

1. *Йолкін Д. Г.* Розвиток сучасного менеджменту в Україні [Електронний ресурс] / Д. Г. Йолкін, У. Л. Сторожилова. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.khai.edu/csp/nauchportal/Arhiv/EUPMG/2013/EUPMG413/Storozhil.pdf>.
2. *Мескон М.* Основи менеджменту / М. Мескон, М. Альберт. – Москва: Справа, 2006. – 704 с.

УДК 005. 966

Єльнікова М. М.,

канд. політ. наук, викладач кафедри управління,
інформаційно-аналітичної діяльності та євроінтеграції
НПУ імені М. П. Драгоманова

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА КАР'ЄРИ УПРАВЛІНЦЯ

Актуальність проблеми толерантності не викликає ніяких сумнівів. Крім того, що вона є злободенною проблемою суспільних наук, розмови про толерантність уже перемістилися з наукових царин у повсякденне спілкування. Необхідність обговорення теми толерантності для кар'єри управлінця пов'язана насамперед із необхідністю подолання його соціальної роз'єднаності.

В Античності і Середньовіччі існувало багато відносин між окремими особистостями, а також групами думок або вірувань, які ми можемо визначити як толерантні. Але теоретичне обґрунтування поняття толерантності у європейській культурі усталилося в епоху Нового часу. Важливою главою в історії толерантності вважають кромвельський період англійської історії. На той час серед різних пуританів, що входили до армії Кромвеля, були представники двох течій – індепенденти та левелери, що відстоювали інтереси свободи та терпіння. Згідно з їх поглядами, жодне з тверджень не може бути настільки непогрішним, щоб йому в жертву можна було принести інші переконання, що існують у суспільстві. Одним із найвизначніших

представників толерантності в XVIII столітті був Вольтер. Йому присвоюють вислів: «Я не згоден з тим, що ви говорите, але віддам своє життя, захищаючи ваше право висловити свою думку». У цьому афоризмі – класична теорія толерантності. Проте своє перше теоретичне вираження поняття толерантності одержало в дискусіях, які велися у творах Дж. Локка і П. Бейля [6, с. 48].

Філософському осмисленню та визначенню толерантності сприяли ідеї представників західної культурної антропології й етнології, що показали наявність «іншого» замість «єдиного» розуму. Фундатор теорії лібералізму Дж. Мілль запропонував підхід, у рамках якого поняття «толерантність» уперше набуло цінності свободи як основи автономії особистості [1, с. 104].

К. Леві-Стросс своєю критикою євроцентризму поклав край етноцентризму західного мислення. Його філософсько-світоглядне обґрунтування міжкультурного діалогу, цінності збереження самотності, взаємозв'язку культурної розмаїтості й історичного прогресу виступають як методологічна основа розуміння толерантності. «Світова цивілізація може бути тільки коаліцією, у світовому масштабі, культур, кожна з яких зберігає свою самотність... Треба врятувати факт розмаїтості, а не історичне стримування, що надається йому кожною епохою... Толерантність не є споглядальною позицією, роздачею індульгенцій тому, що було, і тому, що є. Це динамічна настанова, вона складається в передбаченні, розумінні й просуванні того, що бажає бути...» [4, с. 153]. У Новій філософській енциклопедії толерантність визначається «як якість, що характеризує ставлення до іншої людини як до рівної й гідної особистості й, що виражається у свідомому придушенні почуття неприйняття, викликаного всім тим, що знаменує в іншому інше (зовнішність, манера, мова, смаки, спосіб життя, переконання й т. п.). Толерантність припускає настроєність на розуміння й діалог з іншим, визнання й повагу його права на відмінність» [5, с. 21].

Філософське розуміння толерантності завжди визначається як світоглядна позиція індивіда та суспільства. Важливим фактором світоглядної свободи особистості є толерантність як укорінений у суспільстві принцип саморозвитку

соціуму. У першому наближенні толерантність можна розуміти як настанову на терпимість до іншого погляду на предмет, як настанову на незалежність, автономність індивіда, його особисту відповідальність за свої переконання і вчинки, неприпустимість силового нав'язування яких би то не було світоглядних настанов, якими привабливими б ці настанови не уявлялися.

У словниках термін *толерантність* найчастіше розглядається як синонім «терпимості» з посиланням на те, що поняття «толерантність» похідне (від лат. *tolerantia* – означає терпимість). Таке розуміння закріплене й у Декларації принципів толерантності, проголошеної й підписаної ЮНЕСКО 16 листопада 1995 р.

Якщо підходити до проблеми толерантності тільки виключно у абстрактно-теоретичному розгляді, то виявиться небезпека перетворення толерантності в порожнє поняття. Філософія, звичайно ж, повинна бути соціально компетентною й історично освіченою. Толерантність повинна стати невід'ємною складовою соціальної компетентності кожної окремої особистості, і тільки таким шляхом толерантність буде являти собою цінність для соціальної науки й практики і стане невід'ємним компонентом сучасного суспільства й світу в цілому.

Аналіз досліджень з проблем толерантності дає змогу визначити показники толерантного ставлення, серед яких насамперед:

- визнання і прийняття особистістю рівноправного існування різноманітних думок, переконань, звичаїв;
- здатність до самоконтролю у сфері емоцій;
- потреба у свободі власного вибору і повага до свободи вибору інших;
- здатність примиритися з поведінкою, переконаннями і цінностями інших через певне насильство над собою;
- глибинне розуміння необхідності іншого, розходжень і особливостей як моментів цілого, як необхідної умови розвитку;
- відкритість новому;
- відмова від боротьби з відхиленнями, визнання їх права на існування;

- якість спілкування – прагнення до компромісу;
- відмова від претензій на володіння остаточною і незаперечною істиною та ін.

Якщо виходити з розуміння толерантності як проблеми соціальної форми [3, с. 24–30], де толерантність визначається як форма взаємодії, яка по різному відтворюється в різних типах соціальності, то тут поняття толерантності виводиться в ранг чинників соціального відтворення, відсутність якого призводить до дискретності і розриву соціального процесу. Отже, толерантність, як складову соціальної компетентності, можна визначити як форму соціальної поведінки, яка забезпечує зв'язок і взаємодію різних, відмінних один від одного суб'єктів. Проте так чи інакше, толерантність є не лише внутрішньою якістю особистості, а й ознакою соціальної зрілості людини. Соціально зрілу людину ми можемо розуміти як людину соціально компетентну.

Вивчаючи проблему ефективності діяльності управлінця, можемо зазначити, що толерантність – це професійно важлива риса менеджера, яка проявляється в поведінці і вчинках і виражається в безконфліктній взаємодії, готовності і здатності до конструктивного діалогу. Толерантність – це система позитивних установок на міжособистісне і міжкультурне спілкування, взаємодія, партнерство, співробітництво, здатність до конструктивного діалогу, вирішення конфліктів і їх запобігання. Толерантність – це активна моральна позиція, а також уміння керувати своєю поведінкою (своїми емоціями, думками, психічним станом). Саме толерантність як сформована якість допомагає управлінцю ефективно виконувати свої професійні функції, взаємодіючи з іншими людьми: вищим керівництвом, підлеглими, клієнтами, постачальниками і т. д., тобто толерантність стає для управлінця невід'ємно важливою якістю.

Толерантність як «сукупність психологічних якостей особистості, а також ряд фізичних, антропометричних фізіологічних характеристик людини, які

визначають успішність навчання і реальної діяльності» [2], є професійно важливою якістю, яке необхідна управлінцю для ефективного виконання своєї роботи. Толерантність як невід’ємна складова кар’єри управлінця має відповідні характеристики: це цілісне особистісне утворення, має якісну і кількісну характеристики, формується в спеціально створених умовах. Толерантність – це та якість, яка допомагає взаємодії з іншими людьми. Для управлінця – це найважливіша якість, тому що наскільки ця взаємодія буде ефективною, залежить успішність професійної кар’єри менеджера. Таким чином, толерантність, виходячи з визначення даного поняття і характеристики його як професійно важливої якості, є саме тією професійною якістю, сформованість якої забезпечує управлінцю успішне просування кар’єрними сходинками.

Література:

1. *Бобовнікова Л. О.* Толерантність як фактор становлення сучасного українського суспільства / Л. О. Бобовнікова // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія «Філософія», 2004. – 261 с.
2. *Воднева С. Н.* Толерантность – профессионально важное качество менеджера / С. Н. Воднева // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 5. Режим доступа : <https://science-education.ru/ru/article/view?id=21600>.
3. *Кемеров В. Е.* Концепция радикальной социальности / В. Е. Кемеров // Вопросы философии. – 1999. – №7. – С. 24–30.
4. *Леви-Стросс К.* Раса и история / Леви-Стросс К. Путь масок. – М., 2000. – 399 с.
5. Новая философская энциклопедия: В 4 х т. – М., 2001. – Т. 4: Т-Я. – 736 с.
6. *Сенюшкина Т. А.* К вопросу о сущности толерантности / Т. А. Сенюшкина // Идентичность и толерантность в многоэтничном гражданском обществе:

Матеріали III міжнародного семінара, 11–14 мая 2004 г., г. Алушта. – Симферополь: 2004. – 248 с.

Б. В. Ільченко,

старший викладач кафедри соціології

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

РОЛЬ ІНСТИТУТУ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СТІЙКИМ РОЗВИТКОМ

Ключовими засобами реалізації переходу до стійкого розвитку має стати *керована системна трансформація суспільства*, яка побудована на засадах гуманізації всіх сфер життя, сталих господарських відносин, збереження довкілля, відходу від політики класового протистояння, породженого індустріальним суспільством. Вирішальним чинником успіху трансформації суспільства є усвідомлена і активна участь громадян в процесі формування та реалізації стратегії стійкого розвитку. Саме *відповідальне управління* є необхідним інституційним фактором стійкого розвитку.

Актуальним в контексті розробки ефективних механізмів управління стійким розвитком є забезпечення соціального діалогу між владою та громадянським суспільством, що, зокрема, зазначається у ключових міжнародних документах зі стійкого розвитку.

Постановка проблеми. Україна була однією з 179 країн світу, які прийняли у 1992 році на Конференції ООН з питань довкілля і розвитку в Ріо-де-Жанейро *глобальну стратегію розвитку «Порядок денний на XXI століття»*, підписали *Ріо-де-Жанейрську Декларацію*, взяли на себе зобов'язання прийняти національні стратегії стійкого розвитку і втілювати їх у життя.

Аналіз законодавства та інших документів стратегічного характеру дає можливість зробити висновок, що Україна не має чітко визначеної ідеології (селектора) стійкого розвитку. Парадигма *стійкого розвитку* не набула